

**LIIKUNTAPOLIITTINEN
SELONTEKO**
– LAPSET /NUORET KESKIÖÖN JA KOULUT
HARRASTAMISEN LÄHIPALVELUKESKUKSI

Sivistysvaliokunnan kuulemistilaisuus
to 07.02.2019
Kristiina Jakobsson, toiminnanjohtaja
KTM, MBA, BBA

gsm 040-5002661

Koululiikuntaliitto

Liikuntapoliittinen selonteko 25.10.2018

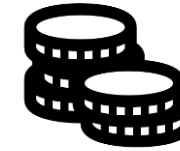
www.kll.fi

- Liikuntaneuvontaa osana elintapaohjausta tulee vahvistaa neuvoloissa. Alle kouluikäisille lapsille tulisi toteuttaa kattava Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelma vuosina 2020–2022 liikunnan saamiseksi osaksi jokaista päivää. **Myös koululiikunnan määrää tulisi 2020-luvulla lisätä asteittain.** Toisen asteen Liikkuva opiskelu -ohjelmaan tulisi investoida valtion tukea myös vuoden 2019 jälkeen. Korkeakouluissa tulisi toteuttaa kattava kolmivuotinen hanke osana Liikkuva opiskelu -ohjelmaa vuosina 2022–2024.

Koululiikuntaliitto

Liikkumattomuuden aiheuttamat vuotuiset kustannukset

Liikunnan rahoittajat:

- kotitaloudet 2 Mrd €
- Kunnat 750 Meur
- Valtio 150 Meur, josta järjestöille

www.kll.fi

Hyvinvoinnin panostus

- 2,5M€/ x 9 luokka-astetta=22,5M€
- Harrastamisen koordinointi kunnallisesti ja valtakunnallisesti harrastamisen osaamiskeskus

Kuvalähde:

UKK-instituutin tutkimus Valtioneuvostolle
5.4.2018

<http://tietokayttoon.fi/documents/10616/6354562/31-2018-Liikkumattomuuden+lasku+kasvaa.pdf/3dde40cf-25c0-4b5d-bab4-6c0ec8325e35?version=1.0>

Koululiikuntaliitto

www.kll.fi

4

February 5, 2019

Nykytilanne

• Tutkittua

- Aktiiviset koulupäivät edistävät kouluviihtyvyyttä ja oppimista. Liikkuva Koulu tehnyt hyvän asennekulttuurimuutostyön. Koulun toimintakulttuuria edistetään osallistamisella ja osallistumisella esim. koulutapahtumiin.
- Koululiikunnan varsinaisten oppituntien määrä on alhaisin Euroopassa – koululiikunnan rooli ja toimintatapa muuttunut lajipainotteisuudesta yksilölähtöiseen toimintatapaan.
- Koulujen oma kerhotoiminta oli edellisen hallituskauden menestyshanke – 1990-laman jälkeen v. 2008 kerhoja oli 2000, v. 2015 mennessä n. 30.000. Kerhotoiminnalla kaksi funktiota: 1) tukea informaalista koulutyötä 2) osallistaa
- Liikkuva koulu –ohjelma v. 2015-2018 vaikutti koulujen toimintakulttuuriin
- Uusi Opetussuunnitelma tukee toiminnallista ilmiöoppimista, jossa lapsi on aktiivinen toimija ja oppii fyysisesti aktiivisesti.
- Koulu kohtaa kaikki – harrastamisen polku voi alkaa jo 1. luokalta, mutta harrastamisen pitää integroitua vapaaehtoiseksi kokeiluksi/valinnaksi kuten esim. kieli- ja muut kerhot
- Liikuntaan eri tavoin motivoituminen pitää ottaa huomioon kaikessa liikuntatarjonnassa – opetuksessa ja harrastustarjonnassa

5

• Haasteet – mihin tahdotaan muutosta yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta?

- Asenteet toimijoissa, järjestelmäjohtoisuus
- Resurssit jaettu pirstaleisesti. Tarpeiden tunnistaminen ja resurssien kohdistaminen oleellista joustavasti yhteistyötoimin. Yhteissuunnittelu toimitilojen osalta.
- Polarisaatio, sosioekonomisen aseman vaikutus harrastamiseen, kansanterveys, syrjäytyminen varhaisessa vaiheessa.
- Järjestelmä on rikki - € käytössä enemmän kuin koska, mutta saadut tulokset eivät ole vaikuttavia.
- Harrastamisen kustannukset, saavutettavuus, olosuhteet
- Harrastamisen koordinaatio kunta- ja valtakunnan tasoilla heikkoa poikkihallinnollisesti ja koulujen suuntaan. Harrastamisen toimenpiteet nyt liian pirstalleisia.
- Toimivia rakenteita ei hyödynnetä riittävästi. Kaikki nykyiset rakenteet eivät toimi eri kohderyhmille.
- Ylhäältä alas vai alhaalta ylös? Asiakas päättää. Harrastamisen monipuoliset mahdollisuudet – liikkujan /koululaisen/perheiden tulee voida vaikuttaa harrastustarjontaan. Kenelle liikuntaa tarjotaan nyt?
- Yhteistyötä monipuolisen harrastustarjonnan suunnittelussa tarvitaan – koulujen osaamista ja tarpeita tulee kuulla, lapsen oma motivoituminen huomioida ja kerhotarjoajien tulee tehdä yhteistyötä monipuolisen liikunnan (ja muiden harrastusmahdollisuuksien) tarjoamiseksi

www.kll.fi

Koululiikuntaliitto

Tulosten sijaan vaikuttavuutta

Lapsi ja nuorisolähtöisyys kokonaishyvinvoinnin näkökulmasta

- Poikkihallinnollista yhteistyötä kunnissa ja koulujen välillä sekä kunnallista ja valtakunnallista koordinaatio tarvitaan. Yhteisiä toimintalinjauksia tarvitaan ja pelisääntöjä.
- Perhekeskeinen ja lapsilähtöinen ajattelutapa nostaa lapsen ja perheen tarpeet keskiöön. Palvelut rakennetaan heitä varten.
- Huomioidaan liikkujan/harrastajan motivaatio liikuntaan /harrastamiseen ns. Liikkujatyypin ®.
- Kunnissa ja kouluissa täytyy olla perusvisio, mitä, milloin ja kenelle toimintaa tarjotaan, koulun ja perheiden tarpeita kuullen sekä paikallista tarjontaa analysoimalla.
- Kunnissa samalle kohderyhmälle toteuttaa samaa toimintaa eri toimijat eri hallinnonaloilla – tämä ei ole resurssien järkevää käyttöä.
- Kohtuullinen harrastaminen on matalakynnyksistä ja säännöllistä. Harrastaminen on ilmiöpohjaista, jonka rakenteet tulisi tukea eritavoin liikuntaan ja harrastamiseen motivoituvia. Kohderyhmäkeskeisyys tärkeää.

Koulut lähipalvelukeskuksiksi – harrastustoiminnalle paikallinen koordinaatio ja valtakunnallinen osaamiskeskus

- Liikunta ja hyvinvointi on kuntien perustehtävä ja siten kaikkien hallinnonalojen asia
- Harrastamisen koordinaatio kunta- ja valtakunnan tasoilla on heikkoa poikkihallinnollisesti ja koulujen suuntaan.
- Ohjaajien pedagogista osaamista tulee kehittää. Motivaatiovaikutus on merkittävä. ”Empowerment”
- **Sitoutuminen ei saa olla yksittäisen opettajan valinta, vaan kouluyhteisöjen yhteinen toimintaperiaate, jota esimies -koulun rehtori – johtaa tiedolla aktiivisesti esim. huomioimalla kouluterveyskyselyjen tulokset ja liikuntaindikaattorin tulokset.**
- Olemassa olevien kerhorakenteiden hyödyntäminen tukee harrastuneisuutta ja koulutyötä.
- Varhainen vaikuttaminen alkaa varhaiskasvatuksessa ja viimeistään alakoulussa, jonka aikana jokaisella lapsella tulee olla mieluinen harrastus. Kerhotunnit voivat olla jossakin määrin kaikille yhteisiä koulupäivän läheisyydessä toteutettavia tunteja esim. 1.-2.-luokkalaisille, jolloin ensimmäisten vuosien aikana lapsella on mahdollisuus tutustua erilaisiin harrastuksiin ja niiden tarjoajiin koulupäivän aikana. Kerho- ja harrastuspolun voi rakentaa varhaiskasvatuksesta aina 2.asteelle koulutyötä tukien, kun näkökulmana on kansalaistaidot ja -toiminta.
- Eri toimijoiden osaamista ja saatavuutta tulee hyödyntää esim. opettajat, järjestöt, vapaa sivistystyö, aluetoimijat.
- Järjestöjen kouluille tuottaman toiminnan hyödyntäminen osana toimintakulttuuria
- Poistetaan esteet osallisuudesta, kuten kunta- ja koulukohtaiset osallistumis- ja matkustamiskiellot, varainhankinnan keinoja kuitenkin on, ilman yhdenvertaisuuden vaarantumista. Varojen kerääminen yhteisiin retkiin on tehty suht vaikeaksi kouluissa ja toisaalta yhdenvertaisuus ei toteudu nytkään, sillä koulut itse päättävät mitkä osallistuvat.

Koululiikuntaliitto

Tiedolla johtaminen lisää vaikuttavuutta

www.kll.fi

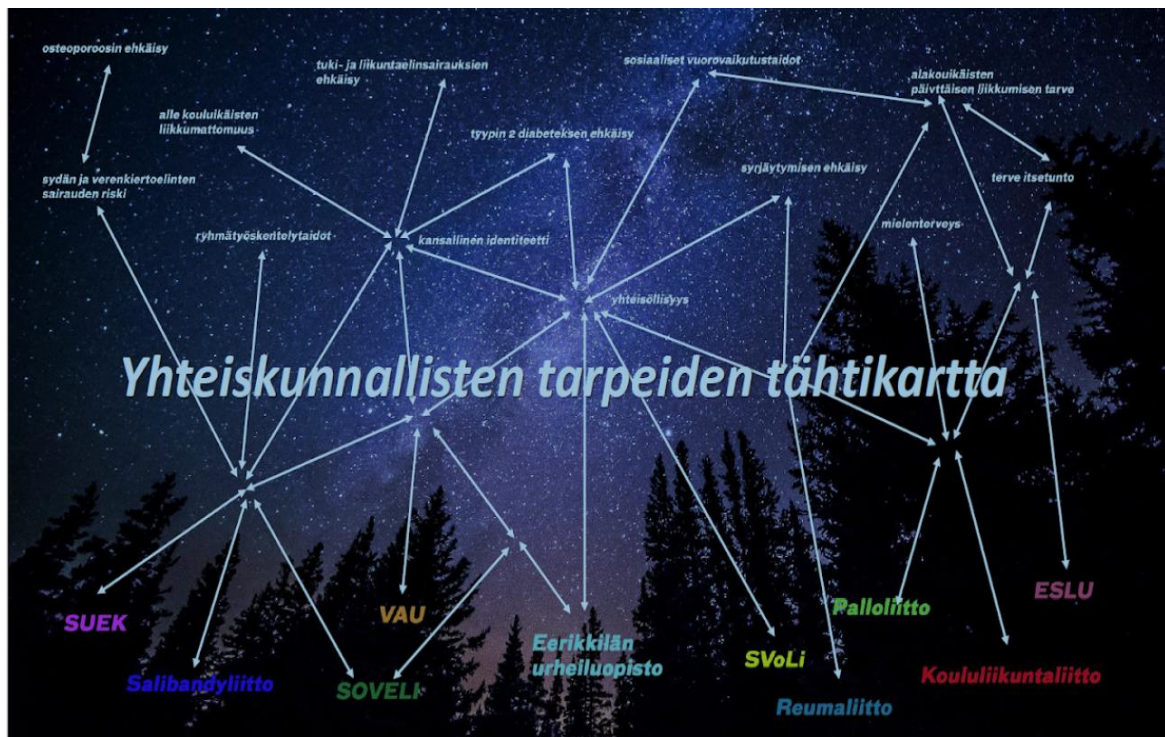
- Tiedolla johtamista -metadatan hyödyntäminen
 - Suomi hukkaa valtavasti resurssia siinä, että tietoa ei kerätä yhteismitallisesti ja metadataa ei analysoida kaikille osapuolille hyödynnettäväksi. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä iso rooli, mutta yksin eivät voi tätä kokonaisuutta ratkaista. Poikkihallinnollisesti tehdään samansuuntaisia toimenpiteitä, joita ei synkronoida ajoissa. **Ehdotus 1:** Johtoryhmä koordinoimaan eri hallinnonalojen yhteishankkeita.
 - Tutkimus on siiloutunut, tarkoitushakuista ja mittaa usein väärä asioita – vaikuttavuus unohtuu. Dataa kerätään koululaisilta, liikuntajärjestöiltä jne, mutta sitä ei aina analysoida saati hyödynnetä. Koulujen metadataa ei hyödynnetä kuntien/koulujen päätöksissä.
 - **Ehdotus 2:** Valtion liikuntaneuvosto asiantuntijavetoiseksi ja poikkihallinnollisuus terveyden edistämisessä huomioitava. Eri tutkimustahojen yhteishankkeet.
 - **Ehdotus 3:** Opetus- ja kulttuuriministeriö kerää suoraan tietokantoihin yhteismitallista tietoa järjestöjen toiminnasta ja vaikuttavuudesta. Järjestöjen vastuulla on tuottaa heitä koskeva data, ministeriön vastuulla on tehdä metadatan analyysi ja johtaa tiedolla esim. valtion yleisavustusten painopisteitä kolmivuosisuunnitelmalla.
 - **Ehdotus 4:** Järjestöjen yleisavustusohjeistuksen selkeyttäminen ja ristiriitaisuuksien poistaminen.
 - **Ehdotus 5:** Poikkihallinnollinen yhteistyö ja rahoitus – siiloutumiselle stop – samaan asiaan osoitetaan varoja eri hankkeiden ja hallinnonalojen kautta. Kohderyhmä on kuitenkin sama.
 - **Ehdotus 6:** Liikkuja perheineen keskiöön – nykyinen systeemi on järjestelmävetoinen. Lisää asiakaslähtöisyyttä tarjontaan!
 - **Ehdotus 7:** Pitkäjänteisen järjestötoiminnan tukeminen ja työrauha. Hallinnon tulee tukea ja ohjata toimijoita, ei jälkijättöisesti lisätä byrokratiaa ja rankaista esim. omasta varainhankinnasta.
 - **Ehdotus 8:** Täsmennetään, mitä asiaa yritetään ratkaista – ylipäänsä liikunnallista elämäntapaa, kansalaisyhteiskuntaa, harrastamista, rahoitusta, terveyttä vaiko syrjäytymistä? Syrjäytymistä ei ratkaise

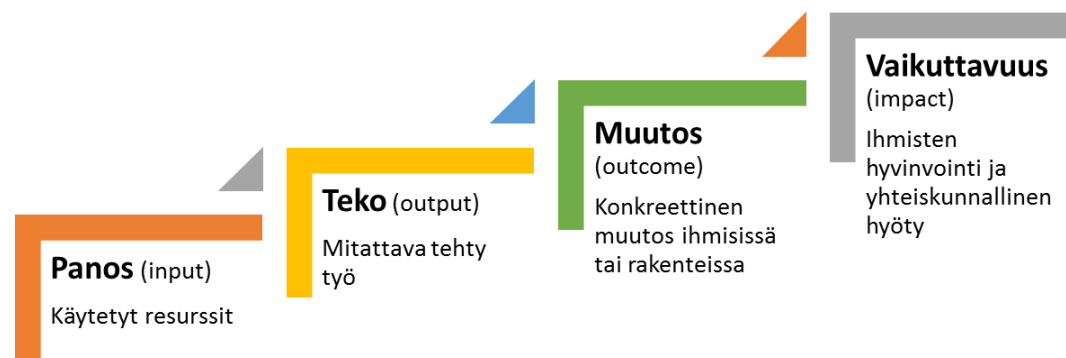
Koululiikuntaliitto

Vaikuttavuus

www.kll.fi

Kuva: Esimerkki yhteiskunnallisten tarpeiden "tähtikartasta"
Jari Kinnunen, Suomen Salibandyliitto /Liikkujan polku -verkoston vaikuttamisryhmä

Koululiikuntaliitto

LASTEN JA NUORTEN LIIKUNTA SUOMESSA TULOSKORTTI 2018

- Uusimpaan tutkimustietoon perustuva yhteenveto lasten ja nuorten liikunnasta ja sen edistämisestä
- Laadittu yhteistyössä viiden tutkimusta tekevän laitoksen kesken
- 11 osa-aluetta on arvioitu kansainvälisten ohjeiden mukaan
- Osa kansainvälistä, 49 maan yhteenliittymää Active and Healthy Kids Global Alliance

OSA-ALUE	ARVIOINTI	ARVIOINTI PERUSTE
FYYSINEN KOKONAISAKTIIVISUUS	D 27-33%	suositusten mukaan liikkuvien lasten ja nuorten osuus
ISTUMINEN JA PAIKALLAANOLO	D- 20-26%	ruutuaikasuosituksessa pysyvien lasten ja nuorten osuus
ORGANISOITU LIIKUNTA JA URHEILU	C+ 54-59%	urheiluseuratoimintaan tai muuhun ohjattuun liikuntaan osallistuvien lasten ja nuorten osuus
OMATOIMINEN LIIKUNTA JA LEIKKI	C 47-53%	vapaa-ajalla omatoimisesti liikkuvien lasten ja nuorten osuus
AKTIIVINEN KULKEMINEN	B+ 74-79%	koulumatkansa aktiivisesti kulkevien lasten ja nuorten osuus

OSA-ALUE	-6	7-12	13-15	16-18
FYYSINEN KOKONAISAKTIIVISUUS	C+	C-	D-	F
ISTUMINEN JA PAIKALLAANOLO	B-	D	F	F
ORGANISOITU LIIKUNTA JA URHEILU	C	B	C	D+
OMATOIMINEN LIIKUNTA JA LEIKKI	B	B-	D+	D+
AKTIIVINEN KULKEMINEN	-	A-	B-	-

www.kll.fi

Fyysinen kokonaisaktiivisuus esimerkki arvioinnista

Lähde: LIKES /Tuija
Tammelin TULOSKORTTI
2018

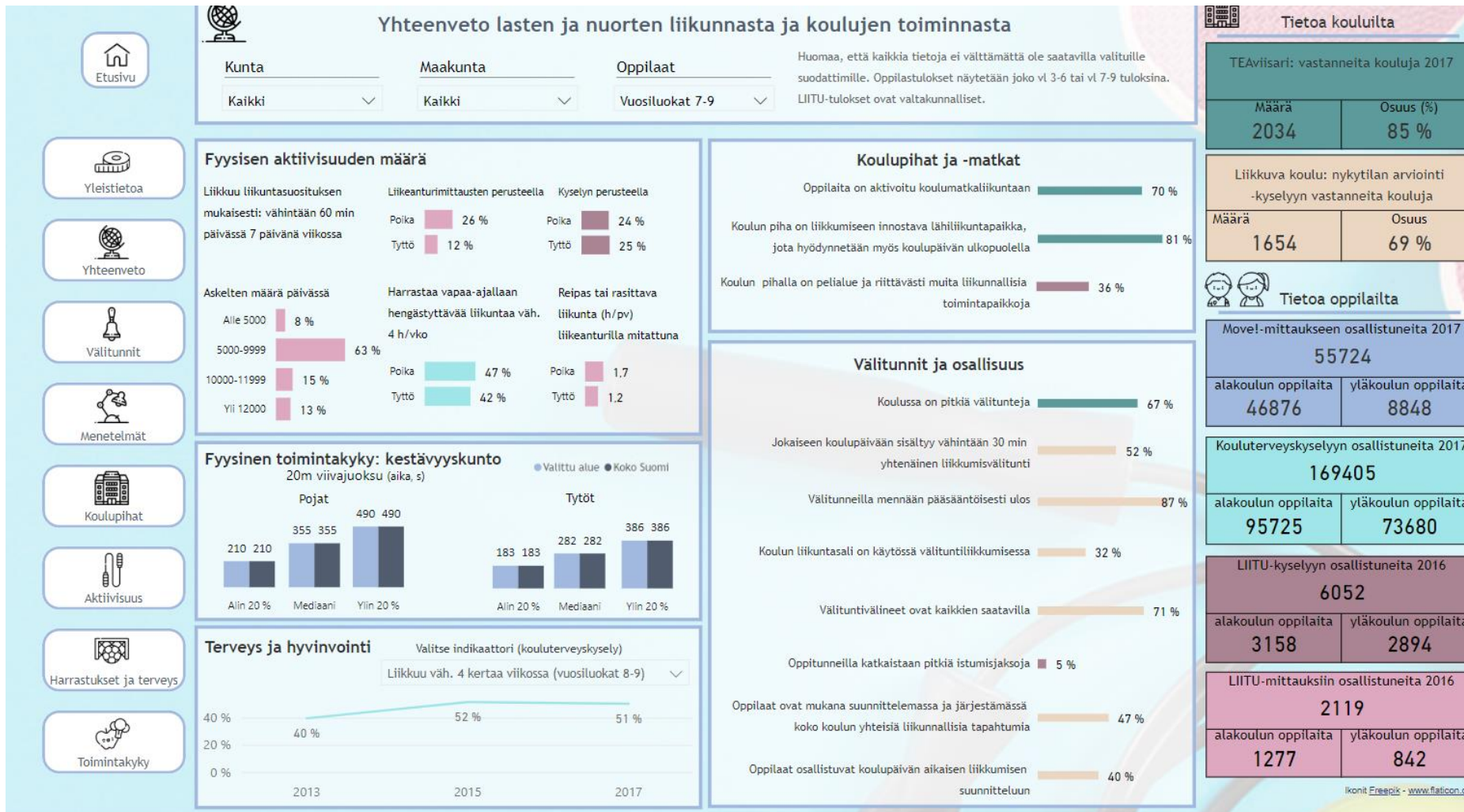

Koululiikuntaliitto

METADATAN HYÖDYNTÄMINEN – kerätty eri kouluterveyskyselyistä

<https://minedu.fi/liikuntaindikaattorit>

www.kll.fi

Tietokantaan on koottu ja yhdistetty tietoa seuraavista aineistoista:

- Kouluterveyskysely, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- TEAvisari, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- LIITU-tutkimus, Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – tutkimus, Jyväskylän yliopisto ja UKK-instituutti
- Move!-mittaukset, valtion liikuntaneuvosto ja Opetushallitus
- Liikkuva koulu -ohjelman seuranta ja tutkimus: rekisteri, nykytilan arviointi ja henkilökuntakysely, LIKES-tutkimuskeskus

Koululiikuntaliitto

Vaikuttavuus lähtee yksilön ja/tai yhteiskunnan tarpeesta – koulut kohtaavat kaikki ikäluokat

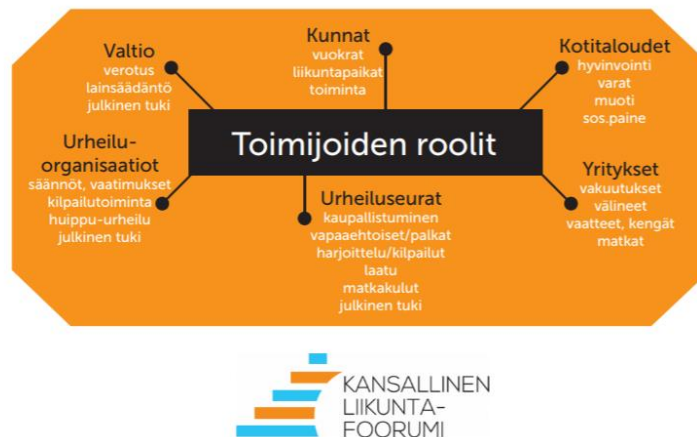
www.kll.fi

TEKIJÄT KUSTANNUSTEN TAUSTALLA
JA KEINOT VAIKUTTAA NIIHIN

Kansallinen liikuntafoorumi 2015 hakee ratkaisua vaikuttaa

Kansallinen liikuntafoorumi 2015 hakee ratkaisua vaikuttaa

Lähde 2015:

"Suomalaisten liikunnassa on selviä heidän omaansa ja vanhempiensa koulutukseen, ammattiasemaan ja tulotasoon liittyviä eroja. Vähäinen liikunta näyttää kasaantuvan vähän koulutusta saaneisiin ja pienituloisiin. Liikunnan sosioekonomiset erot näyttävät pysyneen samankaltaisina jo yli 20 vuotta."

Tomi Mäkinen väitöskirjatutkimus (2010)

Koululiikuntaliitto

Mistä on kysymys?

Liikkujatyypit kuvaa liikuntasuhteen laatua. Liikkujatyypit kertoo, miten ihminen suhtautuu liikuntaan, mitä asioita hän liikunnassa arvostaa ja millaiset asiat motivoivat häntä liikkumaan. Liikkujatyypit ei mittaa liikunnan määrää eikä tyyppijä voi asettaa paremmuusjärjestykseen. Usein liikkujatyypit myös muuttuu tai saa lisää ulottuvuuksia elämänmatkalla.

Kilpailija

”Huomaan, että vertaan itseäni muihin liikkujiin ja olen kilpailullinen.

”Minulla on liikunnalliset vahvuuteni ja muu liikunta ei välttämättä innosta minua.

”Arvostan liikunnassa menestymistä ja kehittymistä. Minulle on tärkeää saavuttamani tulokset. Muistelen mielelläni urheiluosaavutuksiani.

”Nautin liikunnasta, josta voin saada itselleni konkreettisen palkinnon. Palkinto voi olla vaikkapa voitto pelistä tai leikistä, haluttu lukema aktiivisuusmittarissa tai ohjelmoitu harjoittelu tavoitteen eteen.

”Kun sekuntikello käy, olen parhaimmillani!

Uurastaja

”Liikunta antaa minulle mahdollisuuden saavuttaa ahkeruudella tyytyväisyyttä itseni.

”Suunnittelen liikuntani etukäteen ja pidän kiinni suunnitelmistani. Mittaan ja lasken suorituksiani.

”Arvostan liikunnassa määrällisesti riittävää harjoittelua ja liikkumista – uurastamista liikunnan parissa.

”Nautin liikunnasta, joka on riittävän rankkaa – hiki pitää tulla ja liian helpolla ei saa päästä.

”Tykkään liikunnallisista rutineista. Toteutan lenkkisuunnitelmani – kelistä viisi!

säännöllisyys

Elämysliikkuja

”Arvostan liikunnassa siitä saatavia elämyksiä – miellyttäviä fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia tai esteettisiä kokemuksia.

”Liikunnan pitää olla ennen kaikkea mukavaa.

”Ulkopäin asetetut liikuntatavoitteet tai -ohjeet ahdistavat minua.

”Nautin liikunnasta, joka on vaihtelevaa ja elämyksellistä, esimerkiksi tanssista, luontoliikunnasta, laskettelusta tai taitolajeista. En jaksa puurtaa pitkään monotonisen harjoituksen äärellä.

”Tykkään uusien juttujen kokeilemisesta.

vaihtelu

Terveyden korostaja

”Arvostan, että voin liikunnalliseni hoitaa terveyttäni ja edistää hyvinvointiani.

”Liikunta on minulle väline saavuttaa terve ja hyvä elämä. Minua kiinnostaa, miten liikunta vaikuttaa terveyteeni. Pidän ohjasta liikunnasta, sillä silloin tiedän, että liikun oikein ja terveyttäni edistään.

”Käytän erilaisia mittareita varmistaakseni, että liikunta on keholleni sopivaa.

ohjaus

hyvinvointi

Liikunnan tuottaja

”Saatan nautintoa siitä, että saan ohjata liikuntaa muille.

”Muiden oppiminen ja kehittymisen palkitsevat minua.

”Minusta on mukavaa näyttää liikunnallista osaamistani ja käyttää tietojani muiden liikkujien ohjaamisessa.

”Suuntautumiseni liikunnan tuottamiseen on voinut vähentää omaa liikkumistani.

Ole sinä.

Mitä enemmän opettaja voi olla oppija, tutkailija ja inhimillinen persoona, sitä luontevammin se tekee tilaa joustavasti ja hyväntahtoisesti tutkailuun liikkumisen ja kehon mahdollisuuksia. Aikainen on viesti siitä, miten hyvinvointi edistään.

Liikunnan kolhima

”Liikunta on aiheuttanut minulle epäonnistumisen ja huononmuuden kokemuksia.

”Pidän joistakin liikuntamuodoista ja haluaisin innostua liikunnasta.

”Tykkään liikunnasta, jota en koe liian vaikeaksi ja jossa saan hyvää ohjausta ja onnistumisen kokemuksia. Pelko epäonnistumisesta vaanii taustalla, ja se saattaa saada minut välttämään liikuntatilanteita.

Tutkaile.

Miten Liikkujatyypit näkyy opetuksessasi. Mitä suhteita liikuntaan kertoo sinusta ihmisenä ja opettajana?

Liikunnan suurkuluttaja

”Rakastan liikkumista.

”Liikkuminen on elämäntapani ja innostun kaikista liikunnasta.

”Huolehdin aina siitä, että pääsen liikkumaan.

”Minulla ei ole vaikeuksia lähteä liikkeelle! Liikunta ei ole minulle pakkomielle, vaan suuri elämänilon lähde.

”Olen aina valmis liikunnallisiin haasteisiin – pidän niin kilpailuista, uurastamisesta kuin elämysliikunnastakin. Liikunnan suhteen olen kaikkiruokainen!

elämäntapa

LIKKUJATYYPIT-LIITTEEN KUVAT: JANI KANGASNIEMI, JOHNI KALLIO.

www.kll.fi

Lähde: Jaana Kari LiT
Liikkujatyypit R

Motivointi/ Satu
Lähteenkorva

Koululiikuntaliitto